IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA
IZBA ARCHITEKTÓW RP

Zespół Warunków Wykonywania Zawodu przy Radzie Małopolskiej Okręgowej Izby Architektów RP

Monitoring konkursów architektonicznych

doświadczenia i wnioski

Konferencja: **Przestrzeń i ekonomia**
Krynica-Zdrój, 27-28 października 2017r.

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA
IZBA ARCHITEKTÓW RP

część **A**:

1. Rynek zamówień publicznych na prace projektowe 2014 - 2017 r.
2. Podstawy działania
3. Prezentacja wybranych interwencji
4. Wyniki badań 2014-2017
5. Diagnoza zagrożeń procesu inwestycyjnego
6. Narzędzia kreatywne i kontrolne

część **B**:

7. Przykłady z innych obszarów kulturowych

część **C**:

8. Porażki i szanse systemu zamówień publicznych
9. Nowa regulacja dla zamówień publicznych prac projektowych – twórczych

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA
IZBA ARCHITEKTÓW RP

1. Rynek zamówień publicznych na prace projektowe 2014 - 2017 r.

W związku sygnałami o nieprawidłowościach pojawiających się zarówno w procedurach konkursowych jak i w przetargach na prace projektowe, Rada Małopolskiej Okręgowej Izby Architektów kadencji 2014-18 podjęła decyzję o konieczności wprowadzenia stałej obserwacji zamówień publicznych na prace projektowe w Małopolsce.

Prośby o interwencje, pochodzące od członków samorządu zawodowego, zwracały uwagę na uciążliwości występujące w warunkach zamówień. Zgłaszane naruszenia zasad bezpieczeństwa pracy zagrażały nie tylko architektom. Stanowiły także w ocenie Rady MPOIA potencjalne zagrożenie dla powodzenia całego procesu inwestycyjnego.

W grudniu 2014 r. został powołany Zespół Warunków Wykonywania Zawodu, którego jednym z zadań jest monitorowanie rynku. Badania ukierunkowane przede wszystkim na konkursy urbanistyczno - architektoniczne objęły również postępowania przetargowe, jednak aktywność Zespołu nie ograniczyła się tylko do zamówień publicznych i objęła także zamówienia komercyjne. Uzyskano dzięki temu dodatkowe dane pozwalające na szersze rozpoznanie i analizę sytuacji.

Monitoring konkursów architektonicznych doświadczenia i wnioski

Zespół Warunków Wykonywania Zawodu przy Radzie Małopolskiej Okręgowej Izby Architektów RP

Od stycznia 2015 r. przeanalizowano 26 różnego rodzaju postępowań: konkursów, przetargów i zapytań ofertowych. Działania polegały przede wszystkim na analizie warunków samego zamówienia jak i warunków dalszej współpracy z potencjalnym projektantem.
W wymagających tego przypadkach do Organizatora kierowane było pismo interwencyjne, co często inicjowało wymianę korespondencji. Formułowano także, publikowano i rozsyłano ostrzeżenie dla potencjalnych uczestników.
W kilku przypadkach, również z inicjatywy Organizatora, udało się powołać grupę roboczą dla wypracowania optymalnych rozwiązań. Niestety jednak współpraca tego rodzaju nie zawsze kończyła się efektem pozytywnym.

Niemal wszystkie interwencje podjęto ze względu na zaburzenia relacji pomiędzy Zamawiającym a Projektantem na obydwu poziomach postępowania:
- organizacyjnym dot. zasad prowadzenia postępowania (regulaminu konkursu, warunków przetargu, itp.);
- kontraktowym tj. dotyczącym relacji Zamawiający – Projektant po rozstrzygnięciu postępowania (wzór umowy, istotne postanowienia umowy).

Zakwestionowane rozwiązania stanowiły zagrożenie zarówno dla projektantów jak i procesu inwestycyjnego a więc również samego Zamawiającego, co niestety urzeczywistniło się w kilku przypadkach.

Tabela przedstawia zestawienie analizowanych postępowań z informacją o podjętych działaniach.

Legenda:
czerwona czcionka – **INTERWENCJA**
zielona czcionka – **BEZ INTERWENCJI**

oznaczenie kolorów wypełnień:

ANALIZA WARUNKÓW
Udział Grupy roboczej bez pozytywnego efektu
Udział Grupy roboczej z efektem pozytywnym

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

Tabela 1. Lista monitorowanych postępowań

l.p.	data	Postępowanie o zamówienie:	UWAGI:	Podjęte działania:
1.	I -VII 2015	**Archiwum Narodowe** Konkurs na opracowanie koncepcji architektoniczno – użytkowej budynku, siedziby Archiwum Narodowego w Krakowie	Warunki uczestnictwa ograniczające możliwość udziału (wykazanie zbliżonych do przedmiotu zamówienia obiektów z ostatnich 3 lat), nieadekwatne do wymagań stawianych uczestnikom kryteria doboru sędziów konkursowych, zbyt krótki termin realizacji dokumentacji po konkursie, obowiązek uzyskania decyzji PnB w konkretnym terminie, zobowiązanie do niewykonywania osobistych praw autorskich, przejęcie przez Organizatora praw do trzech pierwszych prac, brak gwarancji negocjacji z autorem zwycięskiej pracy, możliwość negocjacji z trzema wyłonionymi autorami.	ANALIZA WARUNKÓW **PISMO INTERWENCYJNE** wymiana korespondencji z Organizatorem
2.	I 2015	**Muzeum Inżynierii Miejskiej** Przetarg na opracowanie dokumentacji projektowej budowlanej wraz z uzyskaniem Pozwolenia na budowę oraz sporządzenie kosztorysu inwestorskiego dla zadania: „Remont, adaptacja, rozbudowa i przebudowa zespołu budynków Muzeum Inżynierii Miejskiej przy ul. Św. Wawrzyńca 15 w Krakowie”.	Hybryda przetargu nieograniczonego i konkursu, konieczność wpłaty wadium 10 000 zł, zbyt krotki termin realizacji projektu, brak przygotowania materiałów przedprojektowych, obowiązek uzyskania decyzji PnB, umowa: konieczność przedłużenia rękojmi, zobowiązanie do niewykonywania osobistych praw autorskich.	ANALIZA WARUNKÓW **PISMO INTERWENCYJNE**
3.	I 2015	**Instal Kraków S.A.** Konkurs na opracowanie koncepcji architektoniczno - urbanistycznej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z lokalami usługowymi” zlokalizowanej przy ul. Domagały w Krakowie.	Niepełny opis planowanej inwestycji, niewystarczające wytyczne projektowe i materiały przedprojektowe w tym brak mapy, brak zakresu opracowania koncepcji konkursowej, nieokreślone kryteria kwalifikacji, brak informacji o terminach, nagrodach, składzie sądu konkursowego, brak wzoru umowy, nie określono zasad gwarantujących anonimowość.	ANALIZA WARUNKÓW **PISMO INTERWENCYJNE**
4.	III 2015	**Centrum Muszyny – Rynek** Konkurs urbanistyczno – architektonicznego na opracowanie koncepcji zagospodarowania i rewitalizacji zabytkowego centrum Muszyny – Rynek wraz z przyległymi ulicami.	Niewłaściwe - zbyt niskie kryteria doboru sędziów konkursowych i warunków uczestnictwa, brak przygotowania materiałów przedprojektowych.	ANALIZA WARUNKÓW **PISMO INTERWENCYJNE** wymiana korespondencji z Organizatorem, pismo do sędziów o rozważenie udziału
5.	IV 2015	**Muzeum Narodowe** Konkurs na opracowanie koncepcji architektonicznej przebudowy, rozbudowy i/lub nadbudowy Gmachu Głównego Muzeum Narodowego w Krakowie.	Ograniczenie praw autorskich: zobowiązanie do niewykonywania autorskich praw osobistych, przeniesienie na Organizatora praw do wprowadzenia - zobowiązanie odnoszące się do wszystkich uczestników. Zobowiązanie przekazania wszelkich praw autorskich majątkowych autora zwycięskiej pracy w chwili przyznania nagrod, bez gwarancji pierwszeństwa prowadzenia negocjacji zamówienia Umowa: nieograniczone prawo Zamawiającego do wnoszenia uwag, przedłużenie rękojmi i gwarancji, rozszerzenie zakresu nadzoru autorskiego.	ANALIZA WARUNKÓW **PISMO INTERWENCYJNE**
6.	IV 2015	**Konik Zwierzyniecki** Zapytanie ofertowe „Zagospodarowanie Skweru Konika Zwierzynieckiego – opracowanie wielobranżowej dokumentacji projektowej.”	Nieprecyzyjne zapisy warunków, zobowiązanie do uzyskania wszelkich materiałów formalno – prawnych, 24. godzinny termin reakcji na pytania potencjalnych oferentów robót budowlanych, ograniczenie praw autora przez pozbawienie go wszelkich praw do utworu wraz z uzyskaniem przez Organizatora możliwości dokonywania wszelkich zmian w dokumentacji, nierealistyczne terminy.	ANALIZA WARUNKÓW PRZYGOTOWANIE INTERWENCJI
7.	V 2015	**Hala sportowa w Nysie** Przetarg na wykonanie kompletnego projektu budowlanego wraz z częścią kosztorysową pełnowymiarowej hali sportowej w Nysie.	Konieczność przygotowania wstępnej koncepcji wraz z wizualizacją (właściwa procedura to konkurs), brak informacji o kompetencjach składu oceniającego, brak anonimowości uczestników, rażąco krótki czas przygotowania oferty, nierealny czas 25 dni realizacji zamówienia, zawyżone kryteria uczestnictwa.	ANALIZA WARUNKÓW PRZEKAZANIE SPRAWY I WNIOSKÓW OPOLSKIEJ OIA
8.	II - V 2016	**Muzeum PRL** Muzeum Historyczne Miasta Krakowa Konkurs na wykonanie projektu architektoniczno – budowlanego i projektu aranżacji wystawy stałej dla muzeum PRL-u w Krakowie.	Konieczność przedłożenia przez uczestników zaświadczeń zamiast oświadczeń, brak merytorycznego sekretariatu konkursu, wzór umowy: zobowiązanie do uzyskania PnB, przedłużenie rękojmi zrównanie z rękojmią wykonawcy robót budowlanych, obowiązek wprowadzania wszelkich zmian w tym zmian istotnych, nierealistyczne terminy, zobowiązanie do przekazania praw majątkowych do powstałych w przyszłości pól eksploatacji. ***Pomimo udziału grupy roboczej w opracowaniu regulaminu i wzoru umowy Organizator ostatecznie wprowadził nieuzgodnione kontrowersyjne zapisy.***	Grupa robocza MPOIA - SARP o. Kraków brak rekomendacji konkursu, brak udziału w sądzie konkursowym **PISMO INTERWENCYJNE** wymiana korespondencji z Organizatorem
9.	IV 2016	**Pańska Góra Andrychów** Konkursu na opracowanie koncepcji programowo-przestrzennej i programu funkcjonalno – użytkowego dla zadania „Zagospodarowanie terenów Pańskiej Góry na cele rekreacyjno-sportowe w Andrychowie”.	Konkurs studialny, otwarty, jednoetapowy, bez procedury dopuszczenia do udziału i wstępnej kwalifikacji uczestników konkursu.	ANALIZA WARUNKÓW **BEZ INTERWENCJI**
10.	III 2015	**Centrum Medycyny Weterynaryjnej** Konkursu na Opracowanie koncepcji architektonicznej budowy Uniwersyteckiego Centrum Medycyny Weterynaryjnej i Hodowli Zwierząt Polski Południowej.	Niepełna informacja o składzie sądu konkursowego, krótkie terminy postępowania konkursowego, niewłaściwe kryteria oceny prac – wysoka waga ceny.	ANALIZA WARUNKÓW PRZYGOTOWANIE INTERWENCJI
11.	VI 2015	**OKNOPLAST** Konkurs (inicjatywa Inwestora prywatnego – firmy Oknoplast Sp. z o. o.) na Zaprojektowanie nowej siedziby firmy OKNOPLAST zlokalizowanej w Ochmanowie koło Krakowa.	Niewystarczające wytyczne projektowe i materiały przedprojektowe, nieokreślone warunki konkursu: forma prac konkursowych, zbyt krótki termin przygotowania pracy konkursowej (2,5 tygodnia), kryteria oceny, nagrody, przeniesienie praw autorskich, skład sądu konkursowego, brak wzoru umowy, nierealne terminy realizacji zamówienia 2,5 miesiąca na PB uzyskanie PnB, miesiąc PW.	ANALIZA WARUNKÓW **PISMO INTERWENCYJNE**
12.	VI 2015	**AGH Katedra Telekomunikacji WIEiT** Przetarg nieograniczony na wykonanie wielobranżowego projektu budowlanego i wykonawczego wraz z opracowaniami kosztorysowymi i STWiORB oraz uzyskanie decyzji pozwolenia na budowę i pełnienie nadzoru autorskiego dla inwestycji pn.: Budowa budynku Katedry Telekomunikacji WIEiT AGH .	Terminy nie uwzględniają okoliczności niezależnych od projektanta, nieprecyzyjne zapisy dot. przeniesienia praw autorskich - nieograniczony zakres zmian jakie może wprowadzić do dokumentacji Zamawiający, przedłużenie rękojmi zrównanie z rękojmią na roboty budowlane.	ANALIZA WARUNKÓW **PISMO INTERWENCYJNE**
13.	II - IV 2016	**Rynek maślany Nowy Sącz** Konkursu na opracowanie koncepcji zabudowy rejonu rynku maślanego w Nowym Sączu – udział w opracowaniu warunków konkursu	Współpraca z Organizatorem: opiniowanie programu inwestycji projektu regulaminu, projektu wzorca umowy. **NIEOGŁOSZONY**	Grupa robocza MPOIA - SARP o. Kraków **przekazanie Ramowego projektu umowy**, współpraca przy opracowaniu regulaminu i projektu umowy

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

Statystyka:

na
26 postępowań -
20 interwencji lub innych działań,
4 postępowania bez Interwencji,
2 nieogłoszone;

na
4 postępowania bez interwencji -
3 w wyniku pracy grup roboczych
+
1 konkurs studialny;

na
7 grup roboczych -
3 bez interwencji,
2 nieogłoszone,
2 interwencja.

14.	IV 2016 - IV 2017	**Schody Śliska** Konkursu na opracowanie koncepcji przebudowy schodów terenowych wraz z otoczeniem pomiędzy ul. Kalwaryjską i ul. Zamoyskiego, przedłużenie ul. Śliskiej w Krakowie.	Współpraca z Organizatorem: opracowanie regulaminu i projektu umowy, wypracowano kompromisowy satysfakcjonujący wzór umowy, udział w sądzie konkursowym.	Grupa robocza MPOIA - SARP o. Kraków **przekazanie Ramowego projektu umowy** **BEZ INTERWENCJI**
15.	VI 2016	**Bunkier sztuki - konkurs** Konkurs na opracowanie koncepcji architektonicznej przebudowy, rozbudowy i nadbudowy budynku Galerii Sztuki Współczesnej „Bunkier Sztuki" w Krakowie.	Ograniczenie praw autora - prawo do dokonywania zmian jeżeli autor w ciągu trzech dni od powiadomienia nie podejmie czynności, zobowiązanie do uzyskania PnB, przedłużenie odpowiedzialności – rękojmi (60 miesięcy od odbioru ostatniego etapu dokumentacji).	ANALIZA WARUNKÓW **PISMO INTERWENCYJNE**
16.	VII 2016	**Akademia Muzyczna w Krakowie** „Konkurs na nową siedzibę Akademii Muzycznej w Krakowie".	Współpraca z Organizatorem: Wniosek - prośba Rektora AM o ocenę warunków konkursu.	ANALIZA WARUNKÓW uwagi do regulaminu **BEZ INTERWENCJI**
17.	XI 2016	**Rynek w Limanowej** Konkurs na opracowanie koncepcji architektonicznej zagospodarowania Rynku w Limanowej.	Niezdefiniowane warunki uczestnictwa, uzależnienie wypłaty nagrody od podpisania umowy, obowiązek zaopiniowania pracy konkursowej przez konserwatora zabytków (WUOZ), ograniczenie praw autora – możliwość wykorzystania rozwiązań w innych częściach miasta, brak wzoru umowy.	ANALIZA WARUNKÓW **PISMO INTERWENCYJNE**
18.	IX 2016	**Centrum Muzyki w Krakowie**	Opiniowanie programu inwestycji, udział w posiedzeniach grupy roboczej. **NIEOGŁOSZONY**	Grupa robocza powołana przez Marszałka Województwa Małopolskiego
19.	XII 2016	**Budynek Starostwa Powiatowego w Myślenicach** Konkursu na opracowanie koncepcji architektoniczno – budowlanej budynku Starostwa Powiatowego w Myślenicach przy ul. Drogowców	Niepełna informacja o składzie sądu konkursowego, ograniczenie możliwości udziału w konkursie, zapisy niegwarantujące anonimowości konkursu, łączenie procedur konkursowych, nieokreślony termin składania pytań i udzielania odpowiedzi, nierealistyczny termin, obowiązek wprowadzenia zmian, rażąco niska wartość nagród w tym brak nagrody finansowej za I miejsce, nieodpowiadająca przepisom metoda obliczenia kosztu prac projektowych, prawo Organizatora do niezawarcia umowy, niedoprecyzowane obowiązki sprawowania nadzoru autorskiego, ograniczenie praw autora: zezwolenie na wykonywanie zależnych praw autorskich, przedłużenie odpowiedzialności - 36 miesięcy od daty uzyskania pozwolenia na użytkowanie, wysokość kar zagrażająca bezpieczeństwu realizacji zamówienia**.**	ANALIZA WARUNKÓW **PISMO INTERWENCYJNE**
20.	XII 2016	**Biblioteka Miejska w Krzeszowicach** Zapytanie ofertowe na wykonanie projektu koncepcyjnego budynku Biblioteki Miejskiej w Krzeszowicach	Terminy postępowania uniemożliwiające przygotowanie ofert, braki w przygotowaniu materiałów, kryterium oceny ofert 100% cena.	ANALIZA WARUNKÓW **PISMO INTERWENCYJNE**
21.	XII 2016 - I 2017	**Hala sportowo- widowiskowa w Andrychowie** Konkurs na „Budowę hali sportowo - widowiskowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w Andrychowie".	Niepełna informacja o składzie sądu konkursowego, ograniczenie możliwości udziału w konkursie, zapisy niegwarantujące anonimowości konkursu, rażąco niska wartość nagród, niezgodna z przepisami metoda obliczenia kosztu prac projektowych, ograniczenie praw autora – zgoda na wszelkie zmiany dokumentacji, zobowiązanie do niewykonywania autorskich praw osobistych, zobowiązanie do uzyskania ostatecznej decyzji pozwolenia na budowę, przedłużenie odpowiedzialności – 48 miesięcy od przekazania dokumentacji.	ANALIZA WARUNKÓW **PISMO INTERWENCYJNE**
22.	I 2017	**Ozon** Konkurs architektoniczno – urbanistyczny dwuetapowy, realizacyjny na opracowanie koncepcji urbanistycznej i architektonicznej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej „Ozon" na Górce Narodowej w Krakowie.	Ograniczenie możliwości udziału w konkursie, zobowiązanie do uzyskania decyzji pozwolenia na budowę oraz dokonanie skutecznych zgłoszeń, zobowiązanie do uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia limitowane czasowo, ograniczenie praw autora – przekazanie prawa do wykonywania i udzielania zezwoleń na wykonywanie zależnych praw autorskich.	ANALIZA WARUNKÓW **PISMO INTERWENCYJNE**
23.	III – V 2017	**AGH hala sportowa** Konkurs na opracowanie koncepcji architektonicznej na budowę wielofunkcyjnej hali sportowej AGH	Celem postępowania nie jest realizowanie inwestycji ze zwycięskim zespołem konkursowym lecz pozyskanie koncepcji wraz z prawami autorskimi i realizacja projektu z podmiotem wyłonionym w odrębnym trybie. Brak informacji o kwalifikacjach członków sądu konkursowego, podwyższone kryteria uczestnictwa, ograniczenie praw autora – przejęcie autorskich praw majątkowych i praw zależnych, brak wzoru umowy – nie przewidziano zawarcia umowy z laureatem konkursu.	Grupa robocza MPOIA - SARP o. Kraków, analiza warunków **PISMO INTERWENCYJNE** wymiana korespondencji z Organizatorem
24.	IV 2017	**Schronisko ul. Rybna 3** Przetarg nieograniczony na Wykonanie Projektu budowlanego w ramach inwestycji „Przebudowa Schroniska dla bezdomnych zwierząt przy ul. Rybnej 3" - zamówienie powtórzone.	kryteria oceny: cena, terminowość, wydłużenie rękojmi, brak pełnego wzoru umowy, brak mapy, zobowiązanie do uzyskania ostatecznej decyzji PnB, *Organizator zakłada* realizację projektu wykonawczego z podmiotem wyłonionym w odrębnym trybie	ANALIZA WARUNKÓW PRZYGOTOWANIE INTERWENCJI
25.	V - VI 2017	**Bunkier Sztuki – przetarg** Przetarg na wykonanie dokumentacji projektowej Przebudowa i rozbudowa budynku Galerii Sztuki Współczesnej „Bunkier Sztuki" w Krakowie wraz z pełnieniem nadzoru autorskiego.	Ograniczenie praw autora - konieczność przeniesienia pełni praw autorskich: majątkowych, zależnych, zapewnienie o niewykonywaniu autorskich praw osobistych, obciążenie wykonawcy pełną odpowiedzialnością za ewentualne naruszenie praw autorskich osób trzecich przy niejednoznacznej relacji z autorem kontynuowanej pracy konkursowej, przedłużenie odpowiedzialności do 60 miesięcy, niepełne przygotowanie inwestycji - brak mapy, rozpoznania geologicznego, archeologicznego, brak uzgodnienia konserwatorskiego, wysokie kary, mało realistyczne terminy, konieczność wniesienia zabezpieczenia należytego wykonania umowy. ***Pomimo udziału grupy roboczej w opracowaniu i opiniowaniu propozycji warunków przetargu Organizator ostatecznie wprowadził nieuzgodnione kontrowersyjne zapisy.***	Grupa robocza MPOIA, przekazanie **Ramowego projektu umow**y, współpraca przy formułowaniu regulaminu i projektu umowy – bez pozytywnego efektu. **INFORMACJA OSTRZEGAWCZA** wymiana korespondencji z Organizatorem
26.	VII-VIII 2017	**MAŁOPOLSKIE CENTRUM NAUKI**	Opiniowanie programu inwestycji projektu regulaminu, udział w posiedzeniach grupy roboczej, udział w sądzie konkursowym.	Grupa robocza MPOIA - SARP o. Kraków, przekazanie **Ramowego projektu umow**y, współpraca przy formułowaniu regulaminu i projektu umowy **BEZ INTERWENCJI**

Legenda:

ANALIZA WARUNKÓW
Udział Grupy roboczej bez pozytywnego efektu
Udział Grupy roboczej z efektem pozytywnym

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

2. Podstawy działania

Celem działań Zespołu Warunków Wykonywania Zawodu przy Radzie MPOIA RP nie jest wykazywanie niezgodności postępowań konkursowych z Prawem zamówień publicznych.

Działania podejmowane są w związku z interesem społecznym polegającym na optymalnym wydatkowaniu środków publicznych oraz w dążeniu do osiągnięcia właściwych warunków dla realizacji zadań jakie postawione zostały przed zawodem architekta.

Podstawę stanowią przepisy Ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa *(Dz. U. z 2014 poz. 1946 z późn. zm.)*:

Art. 2. 1. Wykonywanie zawodu architekta <u>polega na współtworzeniu kultury</u> przez projektowanie architektoniczne obiektów budowlanych, ich przestrzennego otoczenia oraz ich realizację, nadzorze nad procesem ich powstawania oraz na edukacji architektonicznej.

Art. 8 Do zadań samorządów zawodowych należy w szczególności:
1) sprawowanie nadzoru nad należytym i sumiennym wykonywaniem zawodu przez członków izb;
2) reprezentowanie i ochrona interesów zawodowych swoich członków; (…)
6) współdziałanie z organami administracji rządowej i organami samorządu terytorialnego oraz z innymi samorządami zawodowymi i stowarzyszeniami zawodowymi;

STATUT IZBY ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ § 6
1. Celem nadrzędnym Izby jest ochrona przestrzeni i architektury jako dobra publicznego.
2. Cel ten Izba realizuje poprzez zapewnienie właściwego wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie przez swoich członków oraz sprawowanie pieczy nad wykonywaniem rzeczoznawstwa budowlanego w zakresie architektury.

3. **Prezentacja wybranych interwencji**

ARCHIWUM NARODOWE

Konkurs na opracowanie koncepcji architektoniczno – użytkowej budynku siedziby Archiwum Narodowego w Krakowie (styczeń 2015) **poz. 1 tabeli**

Wady postępowania:

- ograniczenie ilości uczestników (warunek wykazania obiektów z ostatnich 3 lat zbliżonych do przedmiotu zamówienia),
- nieadekwatne do wymagań stawianych uczestnikom kryteria doboru sędziów konkursowych,
- zbyt krótki termin realizacji dokumentacji po konkursie,
- obowiązek uzyskania decyzji pozwolenia na budowę w konkretnym terminie,
- zobowiązanie do niewykonywania osobistych praw autorskich,
- przejęcie przez Organizatora praw do trzech pierwszych prac,
- brak gwarancji negocjacji z autorem zwycięskiej pracy,
- możliwość negocjacji z trzema wyłonionymi autorami;

Efekty postępowania:

Projektu nie zrealizował zwycięski zespół lecz laureat II nagrody.
Laureat I miejsca został wykluczony z postępowania z uwagi na umeblowanie (zbyt małą ilość półek w regałach).
Postępowanie odwoławcze przed Krajową Izbą Odwoławczą.

3. Prezentacja wybranych interwencji

MUZEUM PRL Zarządca: Muzeum Historyczne Miasta Krakowa
Konkurs na wykonanie projektu architektoniczno budowlanego i projektu aranżacji wystawy stałej dla muzeum PRL-u w Krakowie (luty – maj 2016) **poz. 8 tabeli**

Na zaproszenie Organizatora powołano grupę roboczą składającą się z przedstawicieli Organizatora, MPOIA i SARP o. Kraków, w celu wypracowania optymalnych zapisów regulaminu konkursu oraz wzoru umowy.
Ostatecznie jednak Organizator wprowadził szereg kontrowersyjnych zapisów.

Wady postępowania:
- konieczność przedłożenia przez uczestników zaświadczeń zamiast oświadczeń,
- brak merytorycznego sekretariatu konkursu;
- zobowiązanie do uzyskania pozwolenia na budowę,
- przedłużenie rękojmi - zrównanie z rękojmią wykonawcy robót budowlanych,
- obowiązek wprowadzania wszelkich zmian na żądanie Zamawiającego (w przypadku istotnych - sporządzenia projektu zamiennego, uzyskania odpowiednich uzgodnień oraz zamiennego pozwolenia na budowę),
- nierealistyczne terminy w tym wprowadzania zmian,
- zobowiązanie do przekazania praw majątkowych do powstałych w przyszłości pól eksploatacji.

Efekty postępowania:
Na konkurs wpłynęły **4** prace w tym jedna niespełniająca warunków regulaminu.

3. Prezentacja wybranych interwencji

SCHODY ŚLISKA

Konkurs na opracowanie koncepcji przebudowy schodów terenowych wraz z otoczeniem pomiędzy ul. Kalwaryjską i ul. Zamoyskiego, przedłużenie ul. Śliskiej w Krakowie. (kwiecień 2016 – maj 2017)
poz. 14 tabeli

Powołano grupę roboczą składającą się z przedstawicieli Organizatora, MPOIA i SARP o. Kraków jako Współorganizatora. Dla wypracowania optymalnych zapisów regulaminu konkursu oraz wzoru umowy toczyły się wielomiesięczne prace połączone z kilkuetapowymi negocjacjami. Na bazie rozwiązań Ramowego Projektu Umowy MPOIA wypracowana została kompromisowa forma istotnych postanowienia umowy. Ostatecznie też przedstawiciel MPOIA wszedł do składu sądu konkursowego.

Wady postępowania:
- nie wykazano istotnych wad

Efekty postępowania (pozytywne):
Do konkursu zgłoszono **85** zespołów, wpłynęło **39** prac.
Pomimo, że konkurs nie dotyczył wysokobudżetowego przedsięwzięcia a nagrody finansowe zostały ustalone na umiarkowanym poziomie, postępowanie cieszyło się bardzo dużym zainteresowaniem.
Opracowanie projektu powierzono laureatowi I nagrody w konkursie.

3. Prezentacja wybranych interwencji

AGH HALA SPORTOWA

Konkursu na opracowanie koncepcji architektonicznej na budowę wielofunkcyjnej hali sportowej AGH wraz z układem komunikacyjnym, infrastrukturą zewnętrzną w rejonie ul. Buszka i ul. Rostafińskiego w sąsiedztwie istniejącego obiektu Basenu AGH. (marzec – maj 2017) **poz. 23 tabeli**

Powołano grupę roboczą składającą się z przedstawicieli MPOIA i SARP o. Kraków, wspólnie skierowano interwencję do Organizatora i informację do potencjalnych uczestników. Organizator nie podjął współpracy.

Wady postępowania:
- nie przewidziano zawarcia umowy z laureatem konkursu,
- laureaci II i III miejsca nie mogą liczyć na nagrody jeżeli nie zdobędą odpowiedniej ilości punktów,
- brak rzetelnej informacji czy kompetencje sędziów odpowiadają wymaganiom stawianym uczestnikom konkursu,
- ograniczenie praw autora – przejęcie autorskich praw majątkowych i praw zależnych,
- brak wzoru umowy,
- cel postępowania - pozyskanie koncepcji z prawami autorskimi,
- cel postępowania - realizacja projektu z podmiotem wyłonionym w odrębnym trybie;

Efekty postępowania:
Wycofywanie się kolejnych uczestników konkursu po odpowiedziach Organizatora na pytania.

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

4. **Wyniki badań 2014 – 2017**

Analiza postępowań ujawniła skalę występujących w nich wad prawnych, logicznych i organizacyjnych. Wiele niekorzystnych zapisów regulaminów i wzorów umów nagminnie się powtarza. Wynikiem obecnego stanu rzeczy jest zagrożenie dla płynności przebiegu procesu inwestycyjnego, zagrożenie racjonalności wydatkowania środków oraz zagrożenie pozytywnego wpływu inwestycji na kształtowanie przestrzeni.

I. POZIOM ORGANIZACYJNY POSTĘPOWANIA (REGULAMIN):

I.1. Brak pełnej informacji o kwalifikacjach członków sądu konkursowego,
I.2. Brak równorzędnych kwalifikacji członków sądu do stawianych uczestnikom konkursu,
I.3. Dodatkowe ograniczenia możliwości udziału w konkursie poza koniecznością posiadania odpowiednich uprawnień, oraz członkostwa w izbie zawodowej,
I.4. Brak przejrzystych procedur zapewniających anonimowość w postępowaniu (łączenie procedur),
I.5. Zbyt krótkie terminy,
I.6. Brak gwarancji zawarcia umowy dla zwycięzcy konkursu;

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

4. Wyniki badań 2014 – 2017

II. POZIOM KONTRAKTOWY POSTĘPOWANIA (UMOWA):

II.1. Nierealistyczne terminy, konieczność terminowego uzyskania decyzji administracyjnych,
II.2. Brak klauzuli okoliczności niezależnych od Projektanta,
II.3. Obowiązek wprowadzania zmian wymaganych przez Zamawiającego,

II.4. Wysokość i zasady naliczania kar zagrażające bezpieczeństwu realizacji zamówienia,
II.5. Ograniczenie praw autora,
II.6. Naruszenie zasad sprawowania nadzoru autorskiego,
II.7. Przedłużenie odpowiedzialności poza ramy wyznaczone przez prawo,
II.8. Zabezpieczenie należytego wykonania umowy;

Pozycje II.4. - II.8. to zagadnienia mające decydujący wpływ na bezpieczeństwo Projektanta, Zamawiającego i powodzenie zadania. Brak zrozumienia ról jakie pełnią w procesie inwestycyjnym jego główni uczestnicy doprowadza do kreowania warunków, które w skrócie mogłyby brzmieć:

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

4. Wyniki badań 2014 – 2017

Zgódź się na wysokie kary za każdy dzień zwłoki,
oddaj swoje prawa autorskie,
zezwól by ktoś inny mógł zrobić albo zmieniać twój projekt,
udziel rękojmi do czasu zakończenia rękojmi wykonawcy robót,
a przed rozpoczęciem działań wpłać wadium.

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

II.4. **Wysokość i zasady naliczania kar zagrażające bezpieczeństwu realizacji zamówienia**

Jako zagrażające bezpieczeństwu realizacji zamówienia, należy traktować kary o nadmiernej wysokości, szczególnie w przypadku trudnych do zrealizowania terminów.

Naliczanie kar powinno być realizowane w stosunku do wartości poszczególnych zadań składających się na przedmiot umowy.

Kary za zwłokę nie mogą powodować, w przypadku ich wystąpienia, nieopłacalności dalszych prac projektowych, nie powinny kumulować się i w nieracjonalnie krótkim okresie zbliżyć się do wartości kary za odstąpienie.

Tak sformułowane zasady naliczania kar i ich wysokość to realne zagrożenie dla bezpieczeństwa realizacji zamówienia i powodzenia przedsięwzięcia.

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA
IZBA ARCHITEKTÓW RP

II.5. **Ograniczenie praw autora**

Umowa nie powinna doprowadać do przekazania zbyt szerokiego zakresu autorskich praw majątkowych ani ograniczać korzystania z praw osobistych autorowi projektu, szczególnie podczas trwania procesu inwestycyjnego. Może to doprowadzić do sytuacji w której autor zmuszony będzie do uzyskania licencji na kontynuowanie projektu.

Przeniesienie na Zamawiającego prawa do wykonywania i udzielania zezwoleń na wykonywanie zależnych praw autorskich, prawa do opracowania lub zlecenia opracowania dokumentacji stanowiącej przedmiot umowy, czy też prawa do wprowadzania zmian w dokumentacji, powinno zostać ograniczone jedynie do sytuacji nadzwyczajnych i tylko takich, które wymagają dodatkowej ochrony interesów Zamawiającego:
- rozwiązania umowy z winy architekta,
- śmierci architekta przy braku możliwości kontynuacji zadania przez zespół autorski,
- utraty uprawnień budowlanych przez głównego projektanta przy braku możliwości kontynuacji zadania przez zespół autorski,

a poza tymi przypadkami powinno nastąpić dopiero po przekazaniu obiektu do użytkowania.

Paradoksalnie przedwczesne i zbyt szerokie przekazanie praw Zamawiającemu może stać się zagrożeniem dla bezpieczeństwa realizacji przedsięwzięcia, racjonalnego gospodarowania środkami i powodzenia procesu inwestycyjnego.
Zrealizowanie prawa do wprowadzenia zmian w projekcie przez osoby trzecie może bowiem zachwiać relacjami **PROJEKTANT – UBEZPIECZENIODAWCA – PROJEKT – ZAMAWIAJĄCY**. Zmawiający może w ten sposób doprowadzić do utraty partnera w swoim zamierzeniu a wprowadzając zmiany jego ochrony ubezpieczeniowej a także rękojmi i gwarancji udzielonych na projekt.

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

II.5. Ograniczenie praw autora

W najlepiej pojętym interesie Zamawiającego jest aby zmiany w projekcie wprowadzał jego autor.

Jest osobą najbardziej kompetentną, świadomą konsekwencji i wszystkich uwarunkowań, jakie wpłynęły na powstanie projektu w jego ostatecznym kształcie.

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

II.6. Naruszenie zasad sprawowania nadzoru autorskiego

Brak gwarancji sprawowania nadzoru autorskiego przez autora, podobnie jak w przypadku zapisów ograniczających prawa autora, stanowi <u>zagrożenie dla bezpieczeństwa realizacji przedsięwzięcia, racjonalnego wydatkowania środków i powodzenia procesu inwestycyjnego</u> z uwagi na rozerwanie więzi pomiędzy autorem a jego dziełem. Podobne zagrożenie stanowi nadmiernie rozbudowany zakres nadzoru przy braku odpowiedniego finansowania czy też brak jednoznacznie określonych ram czasowych nadzoru.

I. Zakres nadzoru autorskiego

Został ustalony, w sposób niepozostawiający wątpliwości, w podstawowym akcie prawa inwestycyjnego tj. USTAWIE z dnia 7 lipca 1994 Prawo budowlane *(Dz. U. 2017 poz. 1332):*

Art. 20. ust. 1. *Do podstawowych obowiązków projektanta należy: (...)*

3) wyjaśnianie wątpliwości dotyczących projektu i zawartych w nim rozwiązań; (...)

4) sprawowanie nadzoru autorskiego na żądanie inwestora lub organu administracji architektoniczno - budowlanej w zakresie:

a) stwierdzania w toku wykonywania robót budowlanych zgodności realizacji z projektem,

b) uzgadniania możliwości wprowadzenia rozwiązań zamiennych w stosunku do przewidzianych w projekcie, zgłoszonych przez kierownika budowy lub inspektora nadzoru inwestorskiego. *(...)*

II. Finansowanie nadzoru autorskiego

Ramowy Projektu Umowy na prace projektowe przyjęty przez Radę Małopolskiej Okręgowej Izby Architektów RP jako podstawa do formułowania umów, jednoznacznie wypowiada się nt. finansowania nadzoru autorskiego w:

§ 20 ust. 3. ***Wyklucza się nieodpłatne sprawowanie czynności nadzoru autorskiego.***

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

II.7. Przedłużenie odpowiedzialności poza ramy wyznaczone przez prawo

Rękojmia przysługuje z mocy prawa,
gwarancje udzielane są przez Projektanta i na warunkach przez niego ustalonych.

Wg Kodeksu Cywilnego okres rękojmi wynosi 2 lata (Art. 568. § 1.), gwarancja jeśli nie zostało inaczej ustalone również powinna trwać 2 lata licząc od daty wydania projektu (Art. 577. § 4.). W przypadku przekroczenia tych ram ubezpieczenie nie będzie standardową polisą i wymagać będzie rozwiązań dostosowanych do czasu trwania i zakresu odpowiedzialności.

Przedłużenie odpowiedzialności jest nieuzasadnionym obciążeniem. Zamawiający dysponuje z mocy prawa (KC) dwoma latami na gruntowne przeanalizowanie projektu. Projektant z mocy prawa (PB) zobowiązany jest podczas całego procesu realizacji inwestycji wyjaśniać wątpliwości dotyczące projektu i zawartych w nim rozwiązań zgłaszane m. in. przez kierownika budowy i inspektora nadzoru. Po przekazaniu obiektu do użytkowania Zamawiający, również z mocy prawa (KC), dysponuje pięcioletnią rękojmią wykonawcy robót. Spotykany obowiązek przedłużenia odpowiedzialności do czasu zakończenia robót budowlanych i uzyskania pozwolenia na użytkowanie, czy do czasu zakończenia rękojmi wykonawcy robót budowlanych nie ma de facto limitu czasowego. **Aby skutecznie ochronić inwestycję przed konsekwencjami ewentualnych błędów, konieczna jest odpowiednia polisa wkalkulowana w koszty realizacji inwestycji.** Obciążenie nią Projektanta, którego udział w inwestycji jest ułamkiem jej wartości jest dodatkowym i niewspółmiernym do uzyskiwanych korzyści obciążeniem.

Uwaga dodatkowa: Wprowadzenie zmian do projektu przez osoby trzecie bez wiedzy i zgody autora może być niebezpieczne dla Inwestora. Może spowodować utratę rękojmi i gwarancji a także ochrony ubezpieczeniowej Projektanta. Projekt, bowiem nabywa cech niezwiązanych z autorem. Może również wymagać zmiany decyzji o pozwoleniu na budowę (w zakresie składu projektantów). Działanie takie w przypadku przejęcia kompetencji projektanta bez zgody autora pierwotnego projektu narusza zasady etyki zawodu.

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

II.7. Przedłużenie odpowiedzialności poza ramy wyznaczone przez prawo

Aby skutecznie ochronić inwestycję przed konsekwencjami ewentualnych błędów, konieczna jest odpowiednia polisa wkalkulowana w koszty jej realizacji.

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

II.8. **Zabezpieczenie należytego wykonania umowy**

Projektowanie zawiera pierwiastek twórczy, który odróżnia je od większości usług.

Projektowanie architektoniczno - budowlane wyróżnia się mnogością i różnorodnością zagadnień jakie łączy, skalą ryzyk podejmowanych wraz z kolejnymi decyzjami projektowymi oraz niestabilnością zarówno ram czasowych jak i rozstrzygnięć procesów administracyjnych którym podlega.

Stawianie wymogu zabezpieczenia należytego wykonania umowy w pracach projektowych, jest niepotrzebnym dodatkowym obciążeniem Projektanta, które nie posiada wystarczająco uzasadnionych przesłanek.

Architekt podejmując zadanie, nie tylko angażuje środki finansowe dla zrealizowania projektu, ale przekazuje Zamawiającemu w trakcie całego procesu potencjał intelektualny, a ostatecznie autorskie prawa majątkowe.

Wartość przekazywanych dóbr, wraz z emocjonalnym zaangażowaniem autora w tworzone dzieło, stanowi wystarczające zabezpieczenie należytego wykonania umowy.

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA
IZBA ARCHITEKTÓW RP

II.8. Zabezpieczenie należytego wykonania umowy

Dodatkowy czynnik ryzyka wprowadzony do skomplikowanego multidyscyplinarnego zadania nie zabezpiecza należytego wykonania umowy, przeciwnie może doprowadzić do zachwiania stabilności finansowej Projektanta i zagrozić całemu procesowi.

5. **Diagnoza zagrożeń procesu inwestycyjnego**

Przeprowadzona analiza ujawniła, że pomimo obowiązywania konkretnych przepisów regulujących newralgiczne sfery procesu inwestycyjnego w tym projektowego będącego jego częścią, Zamawiający publiczni ignorują, obchodzą lub naginają te regulacje.

Prawa autora – Zgodnie z Art. 16 Ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych *(Dz. U. 2017 poz. 880)*, autorskie prawa osobiste **chronią nieograniczoną w czasie i niepodlegającą zrzeczeniu się lub zbyciu więź twórcy z utworem**. **W praktyce niemal powszechne jest <u>WYMUSZANIE</u> na projektantach zobowiązania do niewykonywania osobistych praw autorskich.** Takie zobowiązanie dotyczy nie tylko zmian utworu, ale jest określane w sposób abstrakcyjny, co oznacza de facto niemożność przedstawiania obiektu we własnym portfolio.

Nadzór autorski – wg Art. 20. ust. 1. pkt 4 Ustawy z dnia 7 lipca 1994 Prawo budowlane *(Dz. U. 2017 poz. 1332)* dotyczy **stwierdzania w toku wykonywania robót budowlanych zgodności realizacji z projektem**, oraz **uzgadniania możliwości wprowadzenia rozwiązań zamiennych** w stosunku do przewidzianych w projekcie, zgłoszonych przez kierownika budowy lub inspektora nadzoru inwestorskiego. **W praktyce spotykamy opresyjne zasady sprawowania tej niezwykle istotnej funkcji a ponadto zakres czynności porównywalny z realizacją projektu zmiennego włącznie z obowiązkiem wprowadzania wszelkich żądanych przez Zamawiającego zmian, lub przeciwnie całkowite wykluczenie z funkcji autora projektu.**

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

5. Diagnoza zagrożeń procesu inwestycyjnego

Odpowiedzialność projektanta – na podstawie Art. 568. § 1. Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny *(Dz. U. z 2017 r. poz. 459 z pózn. zm.)* **okres rękojmi wynosi 2 lata. Badania ujawniły żądania kikudziesięciomiesięcznej rękojmi a nawet wiązania odpowiedzialności projektantów z okresem rękojmi wykonawców robót budowlanych**.

Obowiązujące prawo posiada regulacje wystarczające dla zapewnienia ochrony interesów stron procesu inwestycyjnego a przede wszystkim **zabezpieczenia interesu publicznego.**
To błędne rozumienie ochrony dobra publicznego narusza je przez faktyczne podniesienie ryzyk np. ryzyka działania projektantów. Opresyjny system dopełniają nieadekwatne kary, brak klauzul okoliczności niezależnych i konieczność zabezpieczenia należytego wykonania umowy. Zamiast obniżać ryzyko podnoszą je.

Takie warunki, bez kłopotów, mogą unieść tylko przedsiębiorstwa o dużym kapitale i zdywersyfikowanym stabilnym dochodzie. W obrocie pojawiają się również podmioty niezorientowane „desperaci", których działania i porażki w konsekwencji zaostrzają kurs Zamawiających publicznych. Sytuacja powoduje natomiast wypychanie z rynku projektowego najbardziej kreatywnych i elastycznych Projektantów tj. <u>OSÓB</u> wykonujących zawód architekta formie małych i średnich przedsiębiorstw. „Podmioty środka" opierając się na zdrowym rozsądku, bilansie zysków i strat oraz zagrożeń występujących w postępowaniu rezygnują z udziału w nim.

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA
IZBA ARCHITEKTÓW RP

Ryba psuje się od głowy

Zamawiający publiczni jako dysponenci publicznych środków tym bardziej winni są przestrzegać obowiązujące regulacje i zachowywać zdroworozsądkowe uczciwe zasady.
Ich śladem postępują zamówienia komercyjne.

Złe praktyki rozprzestrzeniają się jak pandemia

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA
IZBA ARCHITEKTÓW RP

Im mocniej zaciśniesz pięść trzymając w dłoni piasek, tym więcej piasku wysypie się między palcami

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA
IZBA ARCHITEKTÓW RP

6. **Narzędzia kreatywne i kontrolne**

Równolegle do prowadzonych działań operacyjnych, opracowane zostały narzędzia pomocne zarówno w bieżącej pracy analitycznej, kreatywnym współdziałaniu z potencjalnymi organizatorami postępowań, jak i będące merytorycznym wsparciem Architektów Członków MPOIA.

I. **RAMOWY PROJEKT UMOWY NA PRACE PROJEKTOWE**

Opracowano jako zestaw propozycji zapisów umownych z objaśnieniami w formie przypisów (didaskaliów), w których zawarto definicje pojęć, informacje o podstawach prawnych i inne dane istotne zarówno dla BHP Architekta jak i bezpieczeństwa Zamawiającego.
Dokument został przyjęty przez Radę Małopolskiej Okręgowej Izby Architektów RP jako podstawa do formułowania umów spełniających rekomendowane zapisy umowy na prace projektowe dla Architektów Członków MPOIA.
Został również przekazany Krajowej Radzie Izby Architektów RP do dalszych prac związanych z opracowaniem umowy wzorcowej i katalogu dobrych praktyk przygotowywanego na wniosek Urzędu Zamówień Publicznych.

Dokument był wielokrotnie wykorzystywany w pracach grup roboczych współdziałających z organizatorami konkursów. Jest dostępny, również jako generator umów na stronie MPOIA.

6. Narzędzia kreatywne i kontrolne

II. CERTYFIKACJA POSTĘPOWAŃ KONKURSOWYCH

Dokument pracowano na podstawie doświadczeń uzyskanych podczas monitorowania postępowań. Zawiera **38 zagadnień podzielonych na 17 grup tematycznych**, które zaopatrzono w objaśnienia w formie przypisów. Z pośród nich wyodrębniono grupę podwyższonego ryzyka. Lista kontrolna opracowana została na bazie rzeczywistych zapisów regulaminowych analizowanych postępowań.

Po przeprowadzeniu badania wg listy kontrolnej, następuje nadanie certyfikatu bezpieczeństwa lub określenie poziomu zagrożenia, w wyniku czego Rada MPOIA podejmuje dalsze czynności.

Certyfikacja na celu naprawę niewłaściwych praktyk w zamówieniach publicznych z dziedziny projektowania architektoniczno – budowlanego i urbanistycznego, które prowadzą nie tylko do niepowodzeń samych postępowań ale skutkują zaburzeniem relacji w procesie inwestycyjnym.

Celem długoterminowym jest poprawa warunków realizacji przedsięwzięć, efektywności procesu inwestycyjnego a w konsekwencji osiągnięcia oczekiwanych celów Zamawiającego, przy zachowaniu ochrony interesu społecznego rozumianego też jako efektywne wydatkowanie środków publicznych.

Dokument sprawdzony w działaniach kontrolnych może być również doskonałym narzędziem dla potencjalnych Organizatorów konkursów w fazie formułowaniu warunków.

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA
IZBA ARCHITEKTÓW RP

Koniec części **A**

część **B**:

7. Przykłady z innych obszarów kulturowych

Stowarzyszenie Architektów Polskich SARP
Informacje o konkursach w krajach Unii Europejskiej pozyskane na podstawie opracowanej ankiety
Royal Institute of British Architects RIBA - zasady organizacji konkursów
The American Institute of Architects AIA - zasady organizacji konkursów

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

SARP STOWARZYSZENIE ARCHITEKTÓW POLSKICH 1877 2017 140 LAT

7. **Przykłady** z innych obszarów kulturowych

Zanim przejdziemy do przykładów spoza Polski warto podkreślić, że dysponujemy nadzwyczaj długim doświadczeniem w realizacji konkursów nie tylko jako grupa zawodowa ale przede wszystkim jako wspólnota narodowa. Obchodzące 140 lat tradycji Stowarzyszenie Architektów Polskich powstało dla promowania architektury polskiej przez m.in. organizację konkursów architektonicznych, na długo przed odzyskaniem niepodległości w 1918r. Jednolite zasady regulaminów konkursów architektonicznych nasi światli poprzednicy opracowali już w 1911r.

Obecnie jednak Zamawiający publiczni nie są w stanie lub nie chcą w pełni skorzystać z tej bogatej tradycji. Izba Architektów RP i SARP dysponują specjalistami, istnieje Regulamin konkursów architektonicznych i urbanistycznych SARP, wzory regulaminów konkursów, Kodeks Konkursowy SARP a mimo to właściwie zorganizowany, honorujący prawa uczestników konkurs jest rzadkością.

Dowiodły tego, prócz przeprowadzonych analiz, doświadczenia nabyte podczas pracy grup roboczych Stowarzyszenia Architektów Polskich odział Kraków i Małopolskiej Okręgowej Izby Architektów RP, które współpracowały z Zamawiającymi przy opracowywaniu warunków konkursowych.

Mimo wszystko, dzięki zaangażowaniu i determinacji architektów oraz zaufaniu Organizatorów udało się w kilku przypadkach osiągnąć sukces w postaci dobrze przygotowanego bezpiecznego konkursu.

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA
IZBA ARCHITEKTÓW RP

Zdrowemu rozsądkowi i doświadczeniu z niezliczonej ilości przeprowadzanych konkursów bardzo trudno konkurować z niezliczoną ilość razy nowelizowanym Prawem zamówień publicznych, zasadom dyscypliny budżetowej i zasadom pozyskiwania i rozliczania dotacji unijnych.

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

7. Przykłady z innych obszarów kulturowych

Informacje o konkursach w krajach Unii Europejskiej pozyskane na podstawie opracowanej ankiety:

1. **Przejrzystość reguł a szczególnie regulaminu konkursu**

Zdarzają się regulaminy nasuwające wątpliwości, z nieprzejrzystymi zapisami, generujące nawet konieczność rozstrzygnięć sądowych.
Niezależnie od powyższego umowa jest nieodłączną częścią warunków konkursu. W niektórych krajach Unii Europejskiej np. Irlandii, umowa jest standardowym drukiem (znane są jej słabe strony, poprawiane w kolejnych oficjalnych wersjach). Wpisuje się jedynie dane osobowe, przedmiot zamówienia, terminy oraz kwoty. Nie ma potrzeby analizowania szczegółów i wyjaśniania zawiłości z zamawiającym.

2. **Profesjonalizm jury**

Profesjonalne jury jest, obok tematu, terminów i honorariów, podstawowym kryterium do podjęcia przez architekta decyzji o wzięciu udziału w konkursie. Podejrzenie o jakiekolwiek kontakty zawodowo – osobiste pomiędzy organizatorem a członkami jury dyskredytuje konkurs całkowicie. Na terenie UE przyjęta jest zasada zlecania organizowania konkursu wyspecjalizowanym firmom, które konkurują ze sobą na tym specyficznym rynku. Konkurencja zapewnia stabilność cen, kulturę pracy i kontrolę jakości.

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

7. Przykłady z innych obszarów kulturowych

3. **Czy można wygrać konkurs nie dotrzymując regulaminowych reguł?**
Takie przypadki zdarzają się rzadko i dotyczą docenienia rozwiązań na tyle nowatorskich, że nie były one przewidziane w katalogu kryteriów przygotowanych przez organizatora konkursu.
Zdarzają się natomiast zmiany reguł w trakcie konkursu ale powoduje to wycofanie się wielu uczestników. Takie sytuacje zdarzają się raczej poza UE, np. w Rosji podczas trwania konkursu okazało się, że aby być branym pod uwagę w dalszym etapie, należy posiadać firmę zarejestrowaną w Rosji.

4. **Zasady udziału debiutantów**
Holenderskie konkursy stosują preferencje dla młodych zespołów bez dorobku twórczego. Niemcy stosują system losowania w konkursach zamkniętych z zaproszeniami – można więc liczyć na szczęśliwy traf. Francuzi znani są z preferowania rodzimych firm architektonicznych. Spotyka się stosowanie parytetów (na zasadzie stałego procenta debiutantów wśród uczestników).

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA
IZBA ARCHITEKTÓW RP

7. Przykłady z innych obszarów kulturowych

5. **Jak wygląda negocjacja ceny. Czy można mówić o symetrii praw do negocjacji?**
Szczegóły kontraktu negocjują prawnicy obu stron. Na to, podobnie jak na prowadzenie sporów, konieczne jest zarezerwowanie środków finansowych.

6. **Jak finansowana jest praca architekta podczas realizacji nagrodzonego projektu (podróże, konsultacje z wykonawcą, producentami, mock-up itd.)**
Duża część czasu poświęcana jest na konsultacje przyjętych rozwiązań z wykonawcami. Często muszą powstać prototypy szczególnie unikalnych rozwiązań. Prototypy pozwalają czasem na dopracowanie szczegółów technologii wykonania, co pozwala zaoszczędzić na wcześniej określonych kosztach realizacji. Dopiero te ustalenia pozwalają na dokończenie etapu projektu wykonawczego.

Wiele ustaleń dokonuje się za pomocą telekonferencji co ogranicza konieczność ponoszenia kosztów podróżowania. Na zaangażowanie firmy inżynieryjnej, prowadzenie nadzorów konieczne jest zarezerwowanie sporych środków finansowych. Obserwacja relacji personalnych pozwoliła na konkluzję, że przedstawiciele branż inżynieryjnych podróże służbowe odbywają w klasie biznes a architekci latają tanimi liniami.

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

7. Przykłady z innych obszarów kulturowych

RIBA
Royal Institute of British Architects

Royal Institute of British Architects (RIBA) - zasady organizacji konkursów

RIBA jest profesjonalną instytucją zrzeszająca architektów w Wielkiej Brytanii. Wspiera zasadę przeprowadzania konkursów architektonicznych od 1871 roku. Jej celem statutowym jest usprawnienie zamówień publicznych. Jest najbardziej rozpoznawalną organizacją w Wielkiej Brytanii z kompetencjami i doświadczeniem pozwalającymi na obsługę procedur konkursowych od wstępnego pomysłu klienta, poprzez wybór projektu aż po jego realizację.

Poradnik dla Klientów – tezy (numeracja oryginalna):

II. Konkursy są niezwykle udanym sposobem realizacji zamówień publicznych. Pomagają wypromować dobre projekty i wnoszą najwyższą jakość twórczą do zamierzenia inwestycyjnego. W powszechnej opinii konkurs dostarcza Zamawiającym pełne spektrum rozwiązań projektowych do wyboru, a kosztuje jedynie ułamek wartości całej inwestycji.

III.1. Konkursy są idealnym sposobem na poznanie projektantów i zapewniają dobrą i skuteczną współpracę pomiędzy nimi i Zamawiającym. Stanowią początek „dialogu projektowego", który pomaga sprecyzować Zamawiającemu oczekiwania wobec inwestycji.

III.4. Konkursy prowadzą do powstania wyważonych i racjonalnych ekonomicznie projektów o wysokiej jakości estetycznej. Są także wyrazem zaangażowania Zamawiającego w uzyskanie jak najlepszych dzieł finansowanych z różnego rodzaju środków publicznych.

III.5. Konkursy są jednym z najlepszych sposobów na interakcję pomiędzy obywatelami i różnego rodzaju inwestorami (publicznymi i prywatnymi), a prezentacje prac konkursowych mogą być świetnym pomysłem na zaangażowanie w projekt lokalnych społeczności.

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

RIBA
Royal Institute of British Architects

7. Przykłady z innych obszarów kulturowych

III.7. Konkursy zaoszczędzają czas i pieniądze. Korzyści finansowe płynące z dobrze przygotowanego konkursu mogą znacznie przewyższać cenę jego organizacji i zapewnić prawdziwą opłacalność inwestycji – jeśli uwzględni się koszty budowy i funkcjonowania obiektu w całym okresie jego „życia technicznego".

V. Sukces konkursu zależy w głównej mierze od jakości towarzyszących mu warunków konkursowych.

V.1. 80% Konkursów zarządzanych przez RIBA ma zapisany obowiązek dalszej realizacji projektowej,
57% projektów / obiektów zrealizowanych w wyniku konkursów RIBA otrzymało nagrody architektoniczne.

V.2. Wysoko cenione, złożone z ekspertów jury konkursowe to wyraźny sygnał dla potencjalnych uczestników, że konkurs jest dobrze zorganizowany. Odgrywa ono kluczową rolę w zachęceniu wykwalifikowanych architektów do wzięcia udziału w konkursie, dając im pewność, że zostaną właściwie ocenieni przez sędziów konkursowych i Zamawiającego.

V.5. Powinien zaistnieć wyraźny związek pomiędzy kryteriami wyboru zwycięskiej pracy a wymaganiami postawionymi projektantom biorącym udział w konkursie.

V.6. W konkursach projektowych przyjętą praktyką jest to, że Zamawiający powinien partycypować w wydatkach poniesionych przez finalistów na przygotowanie prac konkursowych. (…) Powszechnie wiadomo, że ilość wykonanej pracy projektowej w konkursach przekracza wartość przyznawanych nagród. Stąd też czasami honorarium dla zwycięzcy jest traktowane jako zaliczka na poczet pokonkursowego zlecenia realizacyjnego.

V.7. W Wielkiej Brytanii sposób przestrzegania prawa autorskiego powinien wynikać z Ustawy dotyczącej praw autorskich, projektowania i prawa patentowego z 1988 r., zgodnie z którą prawo autorskie przynależne jest autorowi przedłożonego projektu. (…) Po wygaśnięciu anonimowości i ogłoszeniu wyników, autorzy prac konkursowych powinni

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

7. Przykłady z innych obszarów kulturowych

The American Institute of Architects (AIA) - zasady organizacji konkursów

AIA
The American Institute of Architects

AIA jest profesjonalną organizacją zrzeszająca architektów w Stanach Zjednoczonych. Jej siedziba znajduje się w Waszyngtonie. Od założenia ponad 150 lat temu, Członkowie AIA wykazują mocne zainteresowanie konkursami architektonicznymi. Już w 1870r. Izba wydała poradnik określający zasady uczciwego przeprowadzania konkursów oraz właściwego oceniania architektów i projektów w tychże konkursach.

Aktualny Przewodnik AIA po Konkursach Architektonicznych z 2010r. – tezy:
Doskonałość projektu jest często wynikiem dobrze zaplanowanego i właściwie przeprowadzonego konkursu architektonicznego. Konkursy architektoniczne to poszukiwanie tego, co najlepsze. Architekt, który otrzymuje pierwszą nagrodę w konkursie zdobywa nie tylko zlecenie na projekt, ale także publiczne i zawodowe uznanie.
Podczas gdy zasadniczym celem pojedynczego konkursu architektonicznego jest znalezienie optymalnego rozwiązania dla konkretnej inwestycji, to kompleksowy system konkursów pomaga zarówno architektom, jak i społeczeństwu odkrywać nowe idee i talenty projektowe.

Korzyści dla Inwestora płynące z właściwie przeprowadzonych postępowań konkursowych są drogą do:
– uzyskania szerokiej gamy rozwiązań projektowych dla zadanego tematu
– poprawienia wiarygodności Inwestora
– odkrycia talentów projektowych, które nie miałyby szans na przebicie się przy tradycyjnej procedurze zamówieniowej
– zwrócenia uwagi mediów i społeczeństwa na zagadnienie będące tematem konkursu
– rozwinięcia dyskursu publicznego zarówno na temat architektury, jak i konkretnego projektu (konkursowego)
– zwiększenia rozpoznawalności Inwestora

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

AIA
The American Institute of Architects

Korzyści dla architektów płynące z dobrze zorganizowanego konkursu:

– zdobycie prestiżowego zlecenia
– zyskanie rozpoznawalności
– zdobycie doświadczenia projektowego w przypadku młodych pracowni
– zdobycie doświadczenia przy projektowaniu nowego typu budynku lub inwestycji

Podstawowe wskazówki dla Zamawiającego:

Skład Jury wpływa na wynik konkursu (ważny dla Zamawiającego) oraz na podejście projektowe architektów (...) Architekci chętnie biorą udział w tych konkursach, co do których mają pewność, że obsługujące je Jury jest kompetentne, a ich praca konkursowa zostanie uczciwie i rzetelnie oceniona. Stąd też poziom Jury decyduje o ilości i jakości nadesłanych prac konkursowych.

(…) organizatorzy zapraszają zewnętrznych ekspertów oraz renomowanych projektantów, by zapewnić większą przejrzystość procesu konkursowego i wybrać zwycięzcę, kierując się powszechnymi zasadami i kierunkami obowiązującymi w środowisku architektonicznym.

Zamawiający powinien zatrudnić profesjonalnego doradcę wspartego przez nominowaną komisję ekspercką stanowiącą podstawę udanego przedsięwzięcia (postępowania konkursowego). Architekt powinien sam ocenić ryzyko wzięcia udziału w konkursie nie posiadającym doradcy/eksperta.

Wraz z ustanowieniem ram prawnych konkursu, Zamawiający zobowiązuje się do ochrony praw do własności intelektualnej przysługujących jego uczestnikom. Ochrona praw autorskich wszystkich prac będących wynikiem konkursu jest fundamentalną kwestią dla uznania legalności działań Zamawiającego i legalności całego postępowania konkursowego (…) Ustawa o prawach autorskich (w USA) przyznaje prawo do publikacji lub reprodukcji projektów architektonicznych i sztuk wizualnych autorowi dzieła, którym jest uczestnik zgłaszający swoją pracę do konkursu.

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

AIA
The American Institute of Architects

(…) Poza wykorzystaniem zwycięskiej pracy do realizacji projektu, Zamawiający może chcieć opublikować lub zaprezentować także pozostałe prace konkursowe. W tym celu powinien uwzględnić uzyskanie przynajmniej ograniczonych praw do publikacji wszystkich nadesłanych projektów. Żądanie posiadania pełnej własności intelektualnej do wszystkich prac konkursowych jest niepotrzebne i może napotkać na opór ze strony uczestników, którzy zechcą używać później tych prac do swoich celów.

Wynagrodzenie za pracę:

Jako, że rośnie zapotrzebowanie na coraz bardziej rozbudowane opracowania konkursowe zawierające modele, renderingi, wirtualne symulacje 3D itp., a zadania projektowe stają się coraz bardziej złożone, kluczowym staje się właściwe oszacowanie wysokości honorariów konkursowych. Powstał już trend do wynagradzania 4-6 zespołów zapraszanych do szczegółowego rozwinięcia swoich propozycji projektowych. Ich honoraria stanowią poważny wydatek dla Zamawiającego, ale tu należy zwrócić uwagę, że i tak większość nagród pokrywa jedynie 1/3 do 1/2 wydatków, jakie poniósł architekt na przygotowanie pracy konkursowej, więc nie można do nich podchodzić „luźno” – zwłaszcza przy złożonych tematach konkursowych.

Relacja Uczestnik – Zamawiający:

Umowa o prace projektowe oferowana autorowi zwycięskiej pracy konkursowej często bazuje na standardowym wzorze **„Umowy pomiędzy Inwestorem i Architektem”, jakim jest dokument Izbowy AIA nr B101.** Niejednokrotnie egzemplarz ww. umowy jest dołączony do warunków konkursowych dla określenia relacji pomiędzy Zamawiającym i autorem zwycięskiej pracy, następującej po zakończeniu konkursu.

Ponieważ architektura to zawód, w którym umiejętność projektowania jest w cenie, docenienie projektanta za jego projekt lub nagrodzenie go w konkursie jest bardzo istotną kwestią. Amerykańska Izba Architektów zachęca Zamawiających do dostrzegania i szanowania wkładu uczestników w prace konkursowe poprzez wymienianie ich imion w publikacjach lub prezentację prac na wystawach pokonkursowych.

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA
IZBA ARCHITEKTÓW RP

Koniec części **B**

część **C**:

8. Porażki i szanse systemu zamówień publicznych
   - I. TRZY CYKLE
   - II. EFEKTYWNOŚĆ
   - III. STEREOTYPY MYŚLOWE
   - IV. CHARAKTERYSTYCZNE ZAPISY (obecnego) PRAWA ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH
   - V. TEZY DO ZMIAN W PRAWIE
   - VI. ZAWÓD ZAUFANIA PUBLICZNEGO
9. Nowa regulacja dla zamówień publicznych prac projektowych – twórczych

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

8. **Porażki i szanse** systemu zamówień publicznych

I. **TRZY CYKLE**

Największą bolączką zamówień publicznych wydają się, poza samą ustawą, trzy cykle rządzące zamówieniami i wydatkowaniem publicznych funduszy:

1. **Cykl dotacji unijnych** – samorządy lokalne często nie decydują się na najpotrzebniejsze inwestycje ale aplikują o to co zgodne jest z aktualnym programem unijnym. Rozliczanie projektów podporządkowane jest zamknięciom budżetowym i zasadom kontroli unijnej a najważniejszym wydaje się znakowanie dokumentacji i umieszczenie tablic informacyjnych przy budowach obiektów finansowanych przy wykorzystaniu środków unijnych.

2. **Cykl wyborczy** (parlamentarny i samorządowy) – najistotniejszym efektem jest przecięcie wstęgi przed wyborami.

3. **Cykl budżetowy** – zamykający wydatkowanie przed końcem roku. Zlecanie zadania projektowego wraz z uzyskaniem decyzji administracyjnych jak pozwolenie na budowę, wywołuje ciąg patologii przetargowej.

Pierwsze dwa cykle związane z modelem cywilizacyjnym i organizacyjnym państwa, społeczeństwa, kultury, etc., nie są podatne na radykalne zmiany. Wyzwolenie z absurdów generowanych przez cykl budżetu rocznego nie wydaje się jednak skomplikowaną operacją.

8. Porażki i szanse systemu zamówień publicznych

II. EFEKTYWNOŚĆ

Podstawowym zadaniem ustawy Prawo zamówień publicznych jest zagwarantowanie efektywnej realizacji celów publicznych.

Efektywność oceniana jest pod kątem:
- racjonalnego wydatkowania środków publicznych,
- zapewnienie bezpieczeństwa,
- skutku realizacji celu publicznego;

W praktyce Prawo zamówień publicznych jest regulacją urzędniczą podlegającą wielostopniowej kontroli. Naturalnym zatem jest, że kryterium efektywności jest rozpatrywane w pierwszej kolejności z punktu widzenia urzędnika odpowiedzialnego za realizację zadania. Tym samym efektywność jest analizowana pod kątem zasad kontroli, czyli racjonalne jest to, co się daje udowodnić, a bezpieczne jest to, co zapewnia bezpieczeństwo urzędu i urzędnika. **Sukces lub jego brak zdaje się drugorzędny a ewentualną porażkę medialną łatwo przypisać nieporadności wykonawcy.**

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

8. Porażki i szanse systemu zamówień publicznych

III. STEREOTYPY MYŚLOWE

Szereg nieracjonalnych zapisów w ustawie Prawo zamówień publicznych, połączony z „mechaniczną" kontrolą zgodności z ustawą wytworzył układ stereotypów myślowych:

- racjonalne wydawanie funduszy rozumiane jest jako kupowanie wszystkiego co się da (choćby było zbędne) ale za jak najniższą cenę,
- bezpieczeństwo można osiągnąć poprzez przerzucanie całego ryzyka inwestycji na wykonawcę, zamiast podjąć pracę studialną i odpowiednio przygotować przedsięwzięcie,
- efektywność zostaje sprowadzona do spełnienia wymagań kontroli a nie sukcesu społeczności;

W tych kategoriach odbiegamy zasadniczo od osiągnięć cywilizacji zachodniej, w której racjonalność i interes społeczny rozumiane są w odmienny sposób.

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

8. Porażki i szanse systemu zamówień publicznych

IV. **CHARAKTERYSTYCZNE ZAPISY** (obecnego) **PRAWA ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH**

Art. 2. [Definicje – najkorzystniejsza oferta]

5) najkorzystniejszej ofercie – należy przez to rozumieć ofertę: która przedstawia **najkorzystniejszy bilans ceny** lub kosztu **i innych kryteriów** odnoszących się do przedmiotu zamówienia publicznego w szczególności w przypadku zamówień w zakresie działalności twórczej lub naukowej, których przedmiotu nie można z góry opisać w sposób jednoznaczny i wyczerpujący lub która najlepiej spełnia kryteria inne niż cena lub koszt, gdy cena lub koszt jest stała (...)

Czy nie nazbyt rzadko Zamawiający podejmują wysiłek określenia pozacenowych kryteriów, którymi mogłyby być np.:
– różnorodność i skala wykonanych projektów,
– potencjał wykonawczy;
Podkreślenia wymaga, że określanie kryteriów jest właściwe dla procedury przetargowej, która nie ma merytorycznego, proceduralnego ani ekonomicznego uzasadnienia przy wyborze rozwiązania i projektanta dzieła architektonicznego. Jej stosowanie powinno więc zostać ograniczone jedynie do zadań o limitowanej wartości np. poniżej 30 000 Euro oraz nie dotyczących obiektów wpisanych do rejestru zabytków, obszarów chronionych czy przestrzeni publicznej.

Art.110. [Konkurs – definicja]

Konkurs jest przyrzeczeniem publicznym, w którym przez publiczne ogłoszenie zamawiający przyrzeka nagrodę za wykonanie i **przeniesienie prawa** do wybranej przez sąd konkursowy pracy konkursowej (…)

Dlaczego "przeniesienie prawa" następuje w fazie, kiedy zaprzecza sensowi funkcjonowania praw autorskich rozumianych (w przypadku architektury) jako odpowiedzialność za projekt i jego finał? To powoduje, że "przeniesienie prawa" jest w większości przypadków rozumiane w najszerszy możliwy sposób i taktowane jako tani "drenaż mózgów", bez refleksji dotyczących skutków.

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

8. Porażki i szanse systemu zamówień publicznych

Art. 111. [Nagrody; wartość konkursu]

1. Nagrodami w konkursie mogą być:
1) nagroda pieniężna lub rzeczowa;
2) zaproszenie do negocjacji w trybie negocjacji bez ogłoszenia co najmniej dwóch autorów wybranych prac konkursowych lub
3) zaproszenie do negocjacji w trybie zamówienia z wolnej ręki autora wybranej pracy konkursowej.

Czy dopuszczenie, że nagrodą może być „zaproszenie do negocjacji" nie wprowadza niepewności i niejednoznaczności rozstrzygnięcia? Czy nie jest to praprzyczyna sytuacji, w której zdobywca pierwszej nagrody nie realizuje projektu?

Art. 112. [Organizator konkursu; sąd konkursowy]

5. Członkami sądu konkursowego są wyłącznie osoby posiadające kwalifikacje umożliwiające ocenę zgłoszonych prac konkursowych, z tym że jeżeli przepisy szczególne wymagają posiadania uprawnień do opracowania pracy konkursowej, co najmniej 1/3 członków sądu konkursowego, w tym jego przewodniczący, posiada wymagane uprawnienia.

Czy przy podwyższonych kryteriach uczestnictwa w konkursach, członkowie sądów posiadają adekwatne kompetencje? Dlaczego czynnik merytoryczny - czyli najważniejszy - jest reprezentowany w proporcji 1/3 a nie 2/3?

Art. 113. [Zadania sądu konkursowego]

1. Sąd konkursowy jest zespołem pomocniczym kierownika zamawiającego powołanym do oceny spełniania przez uczestników konkursu wymagań określonych w regulaminie konkursu, oceny prac konkursowych oraz wyboru najlepszych prac konkursowych.

Czy taka pozycja Sądu konkursowego sprzyja merytorycznym rozstrzygnięciom i transparentności postępowania?

8. Porażki i szanse systemu zamówień publicznych

Art. 114. [Nadzór nad sądem konkursowym]

Kierownik zamawiającego albo osoba przez niego upoważniona sprawuje nadzór nad sądem konkursowym w zakresie zgodności konkursu z przepisami ustawy i regulaminem konkursu, w szczególności:

1) unieważnia konkurs;
2) zatwierdza rozstrzygnięcie konkursu.

Czy „nadzór nad sądem" nie sprowadza się najczęściej jedynie do nadzoru nad rozstrzygnięciem konkursu? Pożądana wydaje się poddanie niezależnej ocenie działania samych sędziów. W razie rażącego naruszania standardów, eliminowanie ich udziału z kolejnych postępowań.

Art. 116. [Regulamin konkursu]

2. Regulamin konkursu określa w szczególności: (...)

4) maksymalny planowany łączny koszt wykonania prac realizowanych na podstawie pracy konkursowej;

Czy przy przypadku nieprzygotowanych inwestycji i braku związku autorskiego od fazy konkursowej do realizacji zapis nie jest utopią?

Art. 117. [Formy konkursu: konkurs jednoetapowy i dwuetapowy]

1. Konkurs może być zorganizowany jako jednoetapowy lub dwuetapowy.
2. W konkursie dwuetapowym w pierwszym etapie zostają wyłonione opracowania studialne, odpowiadające wymaganiom określonym w regulaminie konkursu. W drugim etapie sąd konkursowy, na podstawie kryteriów określonych w regulaminie konkursu, ocenia prace konkursowe wykonane na podstawie opracowań studialnych wyłonionych w pierwszym etapie.

Czy zasady te nie powinny stanowić powszechnej praktyki w zamówieniach publicznych dla prac projektowych?

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

8. Porażki i szanse systemu zamówień publicznych

V. TEZY DO ZMIAN W PRAWIE

1. Przygotowanie wyprzedzające

Postępowania o zlecenie publiczne z zakresu projektowania architektoniczno urbanistycznego wymagają obligatoryjnych wyprzedzających działań. W ramach programowania inwestycji konieczne jest zrealizowanie:
a) programu funkcjonalno – użytkowego;
b) mapy do celów projektowych, badań podłoża gruntowego, badań archeologicznych i ekspertyz;
Jako alternatywę, można rozważyć zasadę osobnego finansowania przez Zamawiającego wyodrębnionych zadań. Celem jest zracjonalizowanie wydatków, ograniczenie ryzyka nierealistycznych rozstrzygnięć konkursowych. Przede wszystkim jednak chodzi o zoptymalizowanie kosztów realizacji inwestycji.

2. Wygrana = umowa

W konkursie realizacyjnym wygrana powinna być równoznaczna z podpisaniem umowy. Treść umowy powinna być znana przy ogłoszeniu konkursu jako wiążący załącznik regulaminu. Należy wyeliminować tryb negocjacji po rozstrzygnięciu konkursu.

3. Architekt a nie firma

Kryterium dopuszczenia do udziału w postępowaniu nie może być doświadczenie firmy ale doświadczenie projektanta.

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

8. Porażki i szanse systemu zamówień publicznych

4. **Błąd tłumaczenia - 3 lata**

Wymaganie doświadczenia, jeżeli występuje, nie powinno dotyczyć ostatnich trzech lat lecz całej samodzielnej pracy. Stosowane w przepisach ograniczenie jest wynikiem błędnego tłumaczenia.

Krajowa Rada Izby Architektów RP w odpowiedzi na interwencję, *w dniu 2 lutego 2016 roku otrzymała oficjalne potwierdzenie z Parlamentu Europejskiego dotyczące sprostowania błędnego tłumaczenia Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylającej dyrektywę 2004/18/WE, w zakresie możliwości legitymowania się przez architektów doświadczeniem zawodowym wcześniejszym niż 3 lata licząc od dnia złożenia wniosku w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego.*

zamiast:

(ii) (...) W razie potrzeby, w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu konkurencji, instytucje zamawiające mogą zaznaczyć, iż dowody dotyczące odpowiednich dostaw lub usług zrealizowanych bądź wykonanych ponad trzy lata wcześniej nie zostaną uwzględnione;"

powinno być:

(ii) (...) W razie potrzeby, w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu konkurencji, instytucje zamawiające mogą zaznaczyć, iż uwzględniane będą dowody dotyczące odpowiednich dostaw lub usług zrealizowanych bądź wykonanych ponad trzy lata wcześniej;"

http://www.izbaarchitektow.pl/pokaz.php?id=2564

IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP

8. Porażki i szanse systemu zamówień publicznych

5. **Firma = architekt**

Firmy architektoniczne i architektoniczno - urbanistyczne powinny być prowadzone przez architektów posiadających uprawnienia i czynnych zawodowo. Jest to jedyny sposób uzyskania faktycznej kontroli zawodowej, do której zobowiązana jest Izba samorządu zawodowego na podstawie Art. 17 ust. 1. **Konstytucji RP** i **Ustawy** z dnia 15 grudnia 2000r. **o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa** *(Dz. U. z 2016 r. poz. 1725).*

Obecnie znaczna część działalności architektonicznej nie podlega rzeczywistej jurysdykcji Izby, podważając zaufanie do jej skuteczności, do administracji architektoniczno budowlanej i Państwa. Firmy dzięki rotacji zatrudnienia mogą skutecznie unikać odpowiedzialności zawodowej.

Również pojęcie doświadczenia projektowego architekta będzie równoznaczne z doświadczeniem utożsamianym z prowadzona przez niego firmą.

6. **Prawa autorskie po zrealizowaniu obiektu**

Prawo autorskie architekta, w zdroworozsądkowych warunkach, postrzegane jest jako gwarancja prawidłowej realizacji i istotne narzędzie odpowiedzialności autora za projekt. W otaczającej nas rzeczywistości przeciwnie - jako niesłuszny przywilej, który przeszkadza Zamawiającemu swobodnie dysponować nieruchomością w poczuciu braku odpowiedzialności. Ubezwłasnowolnienie autora z reguły nie przynosi dobrych efektów. Często kończy się szkodą finansową, szczególnie w dłuższej perspektywie czasowej, często szkodą dla obiektu i przestrzeni publicznej, w najlepszym razie stratą wizerunkową.

7. **Limity wartości**

Od 30 000 Euro konkurs powinien być obowiązkowy a od 250 000 Euro obowiązkowy powinien być dwuetapowy. Ponadto konkurs obowiązuje dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków, w obrębie obszarów chronionych, w przestrzeni publicznej.

8. Porażki i szanse systemu zamówień publicznych

VI. ZAWÓD ZAUFANIA PUBLICZNEGO

1. Przesuwanie odpowiedzialności

Tendencja przesuwania coraz większej odpowiedzialności na zawody zaufania publicznego wydaje się nieodwracalna. Można się spodziewać, że zawód architekta będzie ewoluował w kierunku zachodnich wzorców, gdzie największy nacisk położony jest na skutek realizacyjny i bezpieczeństwo budżetu.

Może się to udać jedynie przy konsekwentnym „upodmiotowieniu architektury" poprzez:

– homogenizację zawodu (architekt = właściciel firmy architektonicznej = członek izby samorządu zawodowego),

– faktyczną kontrolę samorządu nad wszystkimi aspektami wykonywania zawodu (od sędziowania w konkursach do „wykonywania architektury"),

– poszanowanie prawa architekta do „sprawowania kontroli nad projektem do końca realizacji" (w interesie Zamawiającego i z pełną odpowiedzialnością za efekt), z zasadą przekazania praw po oddaniu inwestycji do użytkowania.

2. Przewodnik

Istotą zawodu zaufania publicznego nie jest dostarczanie wyspecjalizowanych usług, które wcześniej można wyspecyfikować a podczas zakupu ocenić. Sensem jest możliwość zaufania, że przez nieznane sfery poprowadzi odpowiedni przewodnik, lekarz ku zdrowiu, adwokat ku wolności, architekt ku dobrej przestrzeni. Żaden z nich nie może sprzedawać instrukcji „zrób to sam" - wówczas działałby przeciw pokładanemu w nim zaufaniu. Niestety jednak, często w taki sposób rozumiany jest projekt. Realizację inwestycji izoluje się od Projektanta przez wywłaszczenie z praw autorskich. Zmiany wprowadza się bez kontroli Autora a nadzór autorski powierza się niezwiązanym z projektem podmiotom.

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA
IZBA ARCHITEKTÓW RP

9. **Nowa regulacja dla zamówień publicznych prac projektowych – twórczych**

Propozycja opracowania nowych przepisów niezależnych od PZP – podstawowe tezy:

I. Zakres obowiązywania regulacji:

– wartość zamówienia od którego obowiązuje konkurs: powyżej 30 000 EURO,
– wartość zamówienia od którego obowiązuje konkurs dwuetapowy: powyżej 250 000 EURO;
(oraz obiekty wpisane do rejestru zabytków, w obrębie obszarów chronionych, w przestrzeni publicznej)

II. Zasady organizacji konkursu:

– standaryzacja regulaminu sądu konkursowego,
– konkurs rozstrzyga o wyborze projektanta (usunięcie negocjacji z wolnej ręki),
– konkurs (regulamin) określa zasady wyliczenia wartości pracy projektanta (honorarium),
– konkurs (regulamin) zawiera wzór umowy określając zakres, który jest wiążący – nienegocjowalny,
– konkurs (regulamin) określa terminy,
– wprowadzenie zasady: zgłoszenie do konkursu jest przyrzeczeniem publicznym. Konsekwencją odstąpienia od realizacji zamówienia z winy projektanta (nie dotyczy przyczyn na które projektant nie ma wpływu), jest zakaz uczestnictwa w postępowaniach o zamówienie publiczne na okres 2 lat.

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA
IZBA ARCHITEKTÓW RP

9. Nowa regulacja dla zamówień publicznych prac projektowych – twórczych

III. Rodzaje postępowań:

A. **konkurs realizacyjny POMYSŁ + ZESPÓŁ**
– kryteria uczestnictwa – doświadczenie zawodowe (przynależność do Izby),
– zasada nierozerwalności utworu i twórcy do czasu zakończenia inwestycji,
– zasada braku odpowiedzialności projektanta za konsekwencje sytuacji, na które nie ma wpływu;

B. **konkurs realizacyjny POMYSŁ + ZESPÓŁ DOBIERANY**
– brak kryteriów dla uczestników,
– obowiązek stworzenia konsorcjum z projektantem gwarantującym wymagane doświadczenie,
– zasada nierozerwalności utworu i twórcy do czasu zakończenia inwestycji,
– zasada braku odpowiedzialności projektanta za konsekwencje sytuacji, na które nie ma wpływu;

C. **konkurs studialny POMYSŁ**
– brak kryteriów uczestnictwa,
– przekazanie praw autorskich w tym praw zależnych,
– konkurs bez konsekwencji realizacyjnych.

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA
IZBA ARCHITEKTÓW RP

ZWWZ

1. Wojciech Buchta
2. Piotr Chuchacz (Koordynator od poł. 2016)
3. Krzysztof Gądek
4. Olaf Jasnorzewski (Sekretarz) dział 7
5. Łukasz Krawontka
6. Rafał Kuliński
7. Grzegorz Lechowicz (Koordynator do poł. 2016) dział 8
8. Maciej Nitka dział 7

Podziękowania dla:
dr inż. arch. Moniki Arczyńskiej za informacje o konkursach w krajach UE,
dr inż. arch. Rafała Zawiszy za współdziałanie w ramach grup roboczych MPOIA - SARP o. Kraków,
mec. Piotra Konopki za cenne rozmowy i wsparcie prawne,
całego Zespołu Warunków Wykonywania Zawodu przy Radzie MPOIA RP za ciężka robotę,
Wszystkich zaangażowanych w działania na rzecz poprawy warunków wykonywania zawodu,
szczególnie Zespołu ds. Warunków Wykonywania Zawodu przy Krajowej Radzie Izby Architektów RP.

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA
IZBA ARCHITEKTÓW RP

Dziękuję za uwagę

arch. Piotr Chuchacz
Koordynator Zespołu Warunków Wykonywania Zawodu
przy Radzie Małopolskiej Okręgowej IARP